

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU
SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APĂRE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studenții plătesc pe jumătate
Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

O chestiune importantă asupra strămutării proprietăți, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secf. I: Gabor Hutzky cu Ecaterina Sc. Arion. — Observație de S. R. Curtea de apel din București, secțiunea II: Matei Sfetcu Rotaru cu Ministerul public.*

Curtea de apel din Craiova, secf. II: Soții Angela și Dr. A. Meșulescu cu Gr. Cristescu, ca tutor, și alții. — Observație de S. R.

Tribunalul județului Tecuci: Matei Sfetcu Rotaru cu Ministerul public.

O CHESTIUNE IMPORTANTĂ

ASUPRA

STRĂMUTĂRII PROPRIETĂȚII

(Răspuns unui articol al d-lui C. N. Toneanu)

Este știut că, între părțile contractante, proprietatea mobilă sau imobilă nu se mai strămută astăzi, ca altă dată, prin tradiție, ci prin simplul efect al consimțământului, deși art. 644 din codul nostru prevede tradiția între modurile de dobândire și de strămutare ale proprietății. Art. 971 din codul nostru, părăsind redacția art. 1138 din codul francez care, după cum observă Marcadé (IV, 480), este vicioasă și dă loc la multe discuții, și reproducând art. 1125 *ab initio* din codul italian¹⁾, dispune, în adevăr, că, în contractele cari au de

obiect transferarea proprietății, sau unui alt drept real, proprietatea sau dreptul se transmite prin efectul consimțământului părților, principiu pe care art. 1295 § 1 din codul civil îl aplică la vânzări.

Cumpărătorul nu mai devine deci astăzi numai creditorul lucrului vândut, ci chiar proprietar, prin singurul efect al consimțământului, tradiția servind numai a-i pune lucrul vândut la dispoziție spre a se putea servi de el (art. 1314 C. civ.).

Chestiunea este însă de a se ști dacă, într'o vânzare, clauza de netransferarea proprietății, până la plata prețului sau până la îndeplinirea altui eveniment, este sau nu validă?

Negativa este susținută cu multă convingere, într'un articol de curând publicat în *Curierul judiciar* din 1 Ianuarie 1911, No. 1, de către amicul nostru C. N. Toneanu, distins avocat și fost înalt magistrat.

Am considerat întotdeauna asemenea clauză ca validă²⁾, și acum, după matură reflexie, persistăm în ideea noastră de altă dată. *Perseverare diabolicum*.

Este, în adevăr, de principiu că părțile pot prin convenția lor, să modifice toate legile cari nu se referă decât la interesul lor privat (argument *a contrario* din art. 5 C. civil). «*Regula est juris antiqui*

țiilor, care, din nefericire, a rămas neterminat, recunoaște că redacția textului nostru este mai lămurită și curmă discuțiile din Franța, fără a ne arăta însă de unde ei este luat.

2) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 166 urm.

1) Iată cum se exprimă acest text: «*Nei contratti che hanno per oggetto la translazione della proprietà o di altro diritto, la proprietà o il diritto si trasmette e si acquista per effetto del consenso legittimamente manifestato*». Păucescu, în Tratatul său asupra obliga-

omnes licentiam habere, his, quæ pro se sunt, renunciare»³⁾.

Or, este recunoscut de întreaga doctrină și jurisprudență, fără nici o umbră de discuție, că principiul pus de lege în art. 971 și 1295 § 1 nu este contrar nici ordinei publice, nici bunelor moravuri. Părțile ar putea deci foarte bine să convie ca lucrul vândut să rămâe încă câtva timp proprietatea vânzătorului, adică ca proprietatea să nu fie strămutată prin efectul consimțământului, și unele legiuri străine sunt chiar exprese în această privință.

«In înstrăinările de lucruri certe și determinate⁴⁾, zice art. 715 din codul civil portughez dela 1867, proprietatea se transmite între părți prin singurul efect al contractului, independent de orice tradiție și de o posesie efectivă sau simbolică, afară de cazul în care părțile ar fi fost de acord spre a stipulă contrariul (salvo havendo accordo das partes em contrário).

D-l Toneanu ajunge la o concluzie contrară, zicând că, în specie, ar există un pact comisoriu, condamnat ca imoral prin art. 1689 și 1701 C. civ. Este adevărat că pactul comisoriu (*lex commissorica*) sau contractul pignorativ este nul atât în materie de amanet și antichreză, cât și chiar în materie de ipotecă, deși în această din urmă privință chestiunea este controversată⁵⁾, însă în specie nu există un adevărat pact comisoriu, întrucât

3) L. 29, Cod, *De pactis*, 2, 3.

4) Strămutarea proprietății prin efectul consimțământului lasă, în adevăr, a se presupune că lucrul care face obiectul convențiunii este determinat nu numai în specia sa, dar și în individualitatea sa, *in ipso individuo*, adică că se arată natura lucrului, cantitatea, calitatea sa, *quid, quale, quantum sit*, (L. 74, § 1, Dig., *De verborum obligationibus*, 45, 1 și L. 8, Dig., *De periculo et commodo rei venditæ*, 18, 6), căci dacă lucrul n'ar fi determinat decât în specia sa, *in genere* (art. 964), precum ar fi, de exemplu, în cazul când s'ar fi vândut un cal sau o casă, fără a se arăta anume care cal sau care casă, proprietatea nu s'ar strămuta decât prin tradiție, sau printr'o nouă convenție, care ar determina lucrul și l'ar specializa. Iată deci un caz în care tradiția, prevăzută anume în legea noastră ca mod de strămutare a proprietății, servește la această strămutare. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 17, text și nota 2; p. 126 și 167. Cpr. T. Huc, VII, 74 și X, 11. — De asemenea, în caz de obligație alternativă a prestării unui lucru sau altuia, proprietatea nu se transmite decât în momentul când se execută prestația unuia din lucrurile datorite. Vezi Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VI, No. 48, pg. 68 (ed. din 1907). Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1076.

5) Vezi autoritățile citate *pro* și *contra* în tom. X al Coment. noastre, p. 273, nota 2.

prin pact comisoriu se înțelege clauza prin care s'ar imputernici pe creditorul amanetar, antichrezist sau ipotecar a-și însuși lucrul constituit ca garanție, sau a dispune de el fără formalitățile legale. Or, în specie, nimic din acestea nu se întâmplă; cumpărătorul devine, în adevăr, proprietar, și numai termenul realizării proprietății este amânat, amânare pe care nici un text de lege n'o oprește.

Iată pentru ce aproape întreaga doctrină și jurisprudență condamnă teoria susținută de d-l Toneanu.

«Considerând, zice cu drept cuvânt, Curtea din Iași, că, *in regulă generală*, dreptul de proprietate se transmite prin consimțământ, fără să fie nevoie de tradiție, dar legea nu se opune ca contractanții să stipuleze expres ca proprietatea să fie transmisă prin tradiție, sau să fie transmisă numai când cumpărătorul își va îndeplini obligația, plătind întregul preț, etc.»⁶⁾.

Iată cum un autor italian justifică această soluție, pe care, încăodată, o credem singură juridică:

«Finalmente la trasmissione della proprietà non avviene, quando le parti abbiano a tal' uopo richiesta espressamente la tradizione reale, o abbiano voluto che la trasmissione della proprietà non abbia ad effettuarsi prima di un' epoca determinata. Siccome il principio sancito dall' articolo 1125 (al nostro 971), non è certamente di ordine pubblico, ma riflette il loro interesse dei contraenti, non sarebbe ragionevole il dubitare di questa eccezione»⁷⁾.

6) Vezi *Dreptul* din 1888, No. 13, p. 101 (decizie rămasă în picioare prin respingerea recursului. Bult. 1888, pg. 715 și *Dreptul* din 1888, No. 76). Tot în acest sens s'a pronunțat și judecătoria ocol. VI din București, printr'o carte de judecată publicată în *Cr. judiciar* din 1902, No. 16, pg. 138. D-l Toneanu nu vorbește de aceste două hotăriri. Pentru el aceste hotăriri nu există. Dacă d-sa ar fi deschis Comentariile noastre, el le-ar fi găsit citate acolo. Se vede că am scris degiaba, de vreme ce chiar acei cari posedă cărțile noastre se feresc de a le consulta.

7) Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, IV, 228, *in fine*, pg. 242 (ed. 4-a, 1895). Vezi în acelaș sens, Flaniol, I, 2596, *in fine* și 2597, 3° (ed. 5-a); T. Huc, VII, 115; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 53; Demante et Colmet de Santerre, V, 58 bis V; Demolombe, XXIV, 418, 425 și XXVII, 86, *in fine*; Marcadé, IV, 682, *in fine*; Acollas, II, pag. 789, etc. — *Contrà*: Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VI, 48, p. 68, care se pronunță în sens contrar, pentru următoarele motive: «perchè l'effetto di trasferire immediatamente la proprietà è inseparabile dalla natura del contratto, e no è in potere delle parti di dar vita all' assurdo, facendo sì che esse contrattino e non contrattino nello stesso tempo. Se, vendendo un fondo, io potessi conservarne, anche per un giorno solo, il dominio, vede ognuno che chesla vendita esiste soltanto nelle parole, ma che in fatto nessuna vendita ha avuto luogo; imperocchè, conservando il venditore il do-

Tot controversată este și chestiunea de a se ști cine suferă riscurile lucrului vândut, în caz când cumpărătorul s'a învoit cu vânzătorul ca lucrul să rămâe proprietatea acestuia din urmă încă câtva timp, adică ca proprietatea să nu fie îndată strămutată prin efectul convențiunii, dacă s'ar admite, precum credem, validitatea acestei clauze.

Credem că, și în asemenea caz, perderea lucrului vândut va fi suferită tot de cumpărător, el fiind creditor al lucrului, iar nu de vânzătorul care și-ar fi rezervat proprietatea încă un timp oarecare, căci, în principiu, riscurile sunt în sarcina creditorului sau a dobânditorului, după cum se exprimă art 971. În regulă generală, lucrul piere deci pentru creditor, iar nu pentru proprietar ⁸⁾. *Res perit creditori*, iar nu *domino*.

Acestea sunt observațiile ce ne-a sugerat frumosul articol al amicului nostru, d-l C. N. Toneanu.

D. ALEXANDRESCO

minio della cosa, posso disporre a mio talento come proprietario, e quindi posso alienarla ad altra persona, ed alienargliela legalmente ed a buon diritto, essendochè che ha il diritto di proprietà può trasferirlo in altri. Ora, questo potere, che a me resta è esso compatibile coll' alienazione che ho fatta? Certo che no; dunque, se si vuol vendere efficacemente, non è possibile conservare il diritto di dominio sulla cosa venduta, etc.». Am preferat să reproducem propriile cuvinte ale autorului, precum am reprodus mai sus și acele ale lui Giorgio Giorgi, pentrucă, de bine de rău, cu toții înțelegem frumoasa limbă italiană, care se apropie atât de mult de a noastră.

8) Vezi în acest sens, Baudry-Lacantinerie, II, 883, *in fine*; Demolombe XXIV, 425; Demante et Colmet de Santerre, V, 58 bis V; T. Huc, VII, 115; Păucescu, *Oblig.*, I, 259; Al. Degré, *Dreptul* din 1886, No. 42, p. 324.— *Contra*: C. Iași (decizie *supra* citată în nota 6), *Dreptul* din 1888, No. 13. Vezi și Cas. rom., *Dreptul* din 1888, No. 76 și Bult. 1888, p. 715; Mourlon, II, 1135, care citează în acest sens părerea profesorului Valette, etc.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 8 Decembrie 1910

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Gabor Hutzky cu Ecaterina Sc. Arion

TESTAMENT MISTIC — INSTRUMENTARE LA DOMICILIU. — STRĂNGERE ȘI SIGILARE. — ART. 864 C. CIV.

Instanța de fond face o justă aplicațiune a art. 864 cod. civil, când decide că prezintarea de către

testator a testamentului său mistic, strâns și sigilat gata, înaintea judecătorului însărcinat a instrumenta la domiciliu, a fost făcută în conformitate cu cerințele legii.

No. 679. — Respins, ca nefondat, recursul făcut de Gabor Hutzky contra deciziunii Curței de apel din București, secț. II, cu No. 343 din 1909, dată în proces cu Ecaterina Sc. Arion ¹⁾.

S'au ascultat: d-l avocat D. Alexandresco, din partea recurentului, în desvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați C. G. Dissescu și C. C. Arion, din partea intimatelor, în combateri.

Curtea, deliberând, Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 864 alin. V cod. civ.

«Prin deosebire de codul Napoleon, codul nostru civil cere imperios, sub pedeapsă de nulitate, ca pecetluirea testamentului mistic, în caz de boală a testatorului, să se facă chiar în fața judecătorului-delegat.

«Curtea, invocând considerațiuni străine textului, ajunge la concluzia că dispozițiunea art. 864 alin. V cod. civil, limpede și categorică, nu are aplicațiune. Or, aceasta însemnează nu numai violarea legii, dar înlăturarea pur și simplu a legii.

Având în vedere decizia supusă recursului, din care se constată că recurentul a cerut ca testamentul mistic făcut de Sofia Bontaș Villara, prin care a instituit ca legatară universală pe intimată, să fie anulat, între alte motive, și pe acela că pecetluirea testamentului nu a fost făcută înaintea judecătorului delegat să se transporte la domiciliul testatoarei spre a-i lua declarația;

Că, Curtea de apel, respingând acest motiv de anularea testamentului, el a fost dedus în judecata acestei Inalte Curți;

Considerând că art. 864 c. civ., care se ocupă cu formele testamentului mistic, prevede, prin alin. III, că testatorul va prezenta tribunalului competent testamentul strâns și pecetluit, sau îl va strânge și pecetlui înaintea tribunalului, iar prin alin. V că, dacă testatorul, din cauză de boală, va fi în imposibilitate fizică de a se transporta înaintea tribunalului, pecetluirea lui și declarația testatorului se vor face înaintea judecătorului numit de tribunal spre acest sfârșit;

Considerând că dispoziția acestui din urmă alineat nu constituie o derogățiune la primul alineat cu privire la modul în care testatorul va prezenta testamentul;

Că, dacă legiuitorul ar fi voit să deroage în acest din urmă caz la dispozițiunea cuprinsă în alin. III, ar fi arătat aceasta în termeni neîndoioși;

Că, legiuitorul a făcut două alineate pentru a prevedea

1) Vezi *Dreptul* No. 17 din 1910 pag. 136.

două ipoteze în cari se poate găsi testatorul care vrea să facă un testament mistic : aceea când testatorul se prezintă înaintea tribunalului, și aceea când neputându-se prezenta la tribunal, se delegă un judecător spre a-i lua declarația la domiciliu ;

Că, în ambele aceste ipoteze, testatorul va putea să prezinte testamentul său strâns și pecetluit gata, sau îl va strânge și pecetlui înaintea judecătorului, de oarece alin. III al art. 864 c. civ. prevede că testamentul poate să fie prezentat în aceste două moduri ;

Că, dacă în alin. V, care prevede ipoteza când testatorul nu se poate prezenta la tribunal, legiuitorul s'a exprimat că «prezentarea testamentului, pecetluirea lui și declarația testatorului se vor face înaintea judecătorului-delegat», aceasta a făcut-o numai pentru a nu repeta aceleași cuvinte din alineatul precedent, fără ca prin aceasta să fi voit a înțelege că testatorul n'ar putea să prezinte testamentul strâns și sigilat gata ;

Că, prin urmare, în speță, Curtea de apel a făcut o justă aplicațiune a art. 864 c. civ. când a decis că prezentarea de către soția Bontaș Villara a testamentului său strâns și sigilat gata, a fost făcută în conformitate cu cerințele legii ;

Că, recurentul a renunțat să mai susțină motivul I de casare.

Pentru aceste motive, respinge.

Observație.— Precum vedem, Curtea de casație persistă în vechia sa jurisprudență, pe care a admis-o și Curtea din București (în majoritate), prin decizia atacată. Această soluție este însă viu criticată de d-l profesor D. Alexandresco. A se vedea în această privință *Dreptul* din 1910, No. 17 și observația importantă care însoțește această decizie.

S. R.

CURTEA DE APPEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA III

Audiența dela 7 Ianuarie 1911

Președința d-lui M. Vidrașcu, consilier

Matei Sfetcu Rotaru cu Ministerul public

ACTE DE PROCEDURĂ.—HOTĂRÎRE.—COMUNICAREA COPIEI.—NULITATE.—ART. 74 ȘI 76 PR. CIVILĂ.

Când din procesul verbal al agentului administrativ însărcinat cu înmânarea copiei unei hotărâri, se constată că actul a fost lipit pe ușă, fără să se observe regulile prevăzute sub pedeapsă de nulitate de art. 74 și 76 pr. civ., comunicarea este nulă și, prin consecință, sentința condamnătoare dată în lipsă nu poate fi executorie, partea având deschise căile ordinare de atac : opoziția și apelul.

Curtea,

Având în vedere că, prin sentința corecțională, a tribunalului Prahova secția II No. 1232 din 28 Mai 1909, Matei Sfetcu Rotaru a fost condamnat, în lipsă, la doi ani închisoare pentru că a comis delictul de atentat la pudoare prevăzut și pedepsit de art. 263 c. p., sentință care fiind comunicată și condamnatul neuzând în contra ei de căile de atac ce erau deschise, s'a emis, de parchetul respectiv, mandatul de arestare No. 9551 din 1910 în virtutea căruia condamnatul Matei Sfetcu Rotaru a fost încarcerat în executarea pedepsei ;

Având în vedere că, în contra acestei executări, Matei Sfetcu Rotaru a făcut, prin petițiunea înregistrată la No. 18.344 din 1910, contestațiune, care prin sentința No. 1921 din 4 Noembrie 1910 a fost respinsă ca nefondată de către tribunalul Prahova secția II, constatând că procedura în privința condamnatului când s'a pronunțat sentința în baza căreia s'a emis mandatul de arestare, a cărui nulitate se cere, a fost îndeplinită în conformitate cu dispozițiunile art. 74 pr. civilă ;

Având în vedere apelul făcut de contestatorul Matei Sfetcu Rotaru în contra sentinței dată în contestație, apel care urmează a se judeca astăzi ;

Având în vedere concluziunile Ministerului public și apărarea contestatorului ;

Având în vedere că contestatorul prin memoriul scris ce a depus susține azi în instanță, că a fost condamnat de tribunal în lipsă și că n'a avut nici-o cunoștință de judecată, vizând printr'această nulitate actelor de procedură făcute contra sa cu ocaziunea condamnării ;

Considerând că Curtea examinând ultimul act de procedură care face obiectul contestației — comunicarea copiei de pe sentința tribunalului Prahova secția II No. 1232 din 1909, care condamnă în lipsă pe Matei Sfetcu Rotaru — constată în fapt din procesul-verbal cu data de 1 Iulie 1909, că agentul administrativ mergând la domiciliul condamnatului în Ploești str. C. A. Rosetti No. 43, spre a-i înmâna copia zisei sentințe, în lipsa lui găsind față pe mumă-sa anume Sița, care declarând că nu știe carte, a lipit copia pe ușa casei ultimului domiciliu al numitului condamnat ;

Considerând că, din dispozițiunile art. 74 din codul de proc. civilă, prescrie sub pedeapsă de nulitate prin art. 76 din acelaș cod, rezultă că agentul administrativ său judecătoresc este dator să dea actul ce urmează să-l comunice în primirea persoanei căreia îi este adresat, sau în lipsa acesteia, în mod gradat, unei persoane din familie, care locuște cu dânsa sau unui om de serviciu și numai în cazul când aceste persoane vor fi lipsă dela domiciliu sau reședință, sau când vor refuza să primească actul, fie că vor da sau nu vor da dovadă, numai atunci agentul este dator să lipească actul supus comunicării pe ușa casei dela domiciliul sau reședința aceluia căruia urmează să se facă comunicarea ;

Considerând că, în speță, agentul însărcinat cu comunicarea copiei menționate, n'a urmat regulile mai sus stabilite, căci prin procesul-verbal ce a încheiat nu constată refuzul mamei condamnatului de a primi copia, pentru ca să fi fost îndrituit apoi de a o lipi pe ușă ;

Că, astfel fiind, o asemenea comunicare este ca și cum n'ar fi fost făcută și prin consecință sentința condamnatore, dată în lipsă, neputând fi executorie având înaintea sa căile de atac — opoziția și apelul — deschise, contestația este fondată, mandatul de arestare No. 9551 din 1910 emis de parchetul Prahova în baza ei trebuie anulat și contestatorul pus în libertate, rămânând a se face o nouă comunicare a sentinței în mod valabil.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. Dem. Opreșcu, admite apelul.

Semnați : M. Vidrașcu, I. Coandă, Al. Dem. Opreșcu.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECȚIUNEA II

Audiența dela 24 Noembrie 1909

Președinta d-lui C. Vălimărescu, președinte

Soții Angela și Dr. A. Mețulescu cu Gr. Cristescu, ca tutor, și alții.

ACȚIUNE. — RECLAMANT: — DREPTUL DE A-ȘI MODIFICA CEREAREA.

VĂDUVĂ SĂRACĂ. — DREPTUL SĂU ÎN SUCCESIUNEA RĂMASĂ DELA BĂRBAT. — ART. 584 ȘI 338 C. CIV.

SUCCESIUNE. — MOȘTENITORI. — DACĂ POT CERE DELA JUSTIȚIE ÎN ACELAS TIMP ȘI RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII LOR ȘI ATRIBUIREA REALĂ A PĂRȚII CUVENITĂ LOR.

PARTAGIU. — MOȘTENITOR. — DACĂ POATE CERE ÎN ACELAS TIMP ȘI LICHIDAREA DREPTULUI SĂU DE CREDITOR ȘI A DREPTULUI DE SUCCESOR.

1° Până la încheierea desbaterilor, reclamantul putând să-și modifice orșicând acțiunea, orice modificare făcută înainte de pronunțarea sentinței nu poate împiedica tribunalul ca să judece temeinicia acelei cereri, așa cum a fost modificată.

2° Dreptul ce art. 684 și 338 c. civil conferă văduvei sărace în averea soțului ei, după moartea acestuia, este un drept de succesiune, iar nu un drept de creanță, și acest drept se cuvine văduvei din momentul încetării din viață a soțului, iar nu dela majoritatea copilului său minor, de oarece dreptul ce-l mai are văduva de a percepe venitul părții minorului, este cu totul distinct și văduva săracă îl incasează nu în profitul său personal, ci spre a-l întrebuința la creșterea și educația minorului.

3° Neexistând nici un text de lege care să se opue, oricare moștenitor poate, în principiu, să ceară deodată dela justiție atât recunoașterea dreptului său de moștenitor, cât și atribuirea în realitate a dreptului său prin împărțirea succesiunii între moștenitori.

4° Când într'un partaj, o persoană figurează

atât ca moștenitor cât și ca creditor al moștenirii, este în tot dreptul său să ceară și să lichideze și dreptul său de creditor, de oarece legea chiar prevede că cu ocazia împărțirii moștenirilor, fiecare dintre moștenitori să aibă dreptul a cere lichidarea tuturor drepturilor lor, atât de moștenitori, cât și de debitori și creditori.

Curtea,

Asupra apelului făcut în termen de Dr. A. Mețulescu, în calitate de uzufructuar cu titlu dotal, cât și de Angela Dr. A. Mețulescu, contra sentinței civile a tribunalului Dolj, secția I, No. 665 din 1908;

Având în vedere că, în acest proces se cere de către apelanți ca, față cu Florica Rădulescu, minoară, reprezentată prin tutorul ad-hoc Gr. Cristescu, să se împartă în două părți egale fondul averii rămas dela defunctul N. Rădulescu, dându-se un lot apelantei Angela Mețulescu, altul sorei sale Florica N. Rădulescu, iar venitul să se împartă în trei părți, din cari una să se dea Mariei N. Rădulescu, soția defunctului N. Rădulescu;

Având în vedere și acțiunea reconvențională făcută de Maria Rădulescu, prin care tinde că, în calitate de văduvă fără avere, să i se recunoască, conform art. 684 c. civ., față de fiecele sale, o porțiune virilă în uzufructul averii de împărțit rămasă dela soțul său Niță Isidor Rădulescu, care în speță e de a treia parte, defunctul lăsând două descendente, și în consecință, averea să fie împărțită în trei loturi;

Având în vedere că tribunalul, prin sentința apelată, a admis împărțirea, și formând trei loturi, le-a tras la sort, eșind: lotul No. 1, Angelei Dr. A. Mețulescu; lotul No. 2, pârâtei Florica N. Rădulescu; lotul No. 3, intervenientei Maria Rădulescu;

Având în vedere că, în contra acestei împărțiri reclamanții au invocat următoarele motive:

I. Intervenienta Maria Rădulescu, prin petiția de intervenție, singură a cerut ca averea să se împartă în două părți, iar venitul în trei părți, din cari a treia parte să i se dea dânzei, iar pentru asigurarea părții sale de venit, să ia inscripțiune asupra celor două prăvălii ce sunt de împărțit, astfel că procuratorii intervenientei nu puteau, în virtutea mandatului ce aveau, care le da dreptul numai a susține intervențiunea în sensul cum a fost formulată, să schimbe acțiunea și să ceară împărțirea nudei proprietăți în trei părți, și nici tutorul ad-hoc nu putea să facă această cerere, fiindcă nu avea autorizația consiliului de familie.

Considerând că, până la închiderea desbaterilor, reclamantul poate să-și modifice acțiunea, și cu nimic nu se probează că intervenienta s'ar fi obligat către toate părțile de a nu-și modifica această acțiune; că, această modificare făcându-se înainte de pronunțarea sentinței, tribunalul bine a judecat temeinicia ei, chiar dacă această schimbare a fost făcută de mandatarul Mariei Rădulescu, care a ratificat această modificare prin prezența sa.

II. Dacă tribunalul a găsit că Maria Rădulescu e văduvă săracă, deși are dotă 6000 lei și imobile, și a dispus a i se acordă o porție virilă în uzufruct, urmă să se observe următoarele principii de drept: pentru minoară, acțiunea mamei e prematură, după art. 684 și 338 c. civil, deoarece mama fiind uzufructuară legală, porțiunea virilă ce pretinde în acel uzufruct e contopită cu uzufructul ce percepe ca tutoare legală, astfel că dreptul intervenientei pentru porțiunea sa virilă în uzufruct, ca văduvă săracă, începe numai dela majoritatea fiicei sale Florica; pentru Angela Mețulescu, invoacă art. 653 și 669 c. civil, întrucât nu se putea da mamei nuda proprietate a unui lot întreg, când dânsa, ca văduvă săracă, are dreptul numai la o porție virilă în uzufruct, drept care e o creanță, iar nu un drept succesoral, și când mama, pentru realizarea dreptului său, are proprietatea de a lua inscripție în imobile cu un venit de 4 sau 5%, incasându-l dela chiriași. Că numai atunci se putea da intervenientei un lot în nuda proprietate, când averea ar fi fost numai mobilă, iar nu cum e în speță.

Considerând că, dreptul ce art. 684 și 338 c. civ. conferă văduvei sărace în averea soțului ei, după moartea acestuia, e un drept de succesiune, iar nu un drept de creanță, de oarece chiar titlul secțiunii unde se găsește art. 684, vorbește de dreptul de moștenire al femeii văduve sărace, și în speță, unde pe urma soțului Mariei Rădulescu au rămas doi descendenți, acest drept de succesiune e de o treime în uzufruct, fie că averea rămasă moștenire ar fi mobilă sau imobilă, și acest drept de succesiune se cuvine Mariei Rădulescu dela încetarea din viață a soțului său, iar nu dela ajungerea la majoritate a fiicei sale Florica, cum se susține de apelantă, deoarece dreptul ce-l mai are Maria Rădulescu de a percepe și venitul părții minoare e deosebit, și acest venit ea e datoare să-l întrebuințeze nu în profitul său personal, ci pentru creșterea și educația minoarei; că, dar, trebuie neapărat făcute trei loturi.

III. Dacă se admite că intervenienta, prin mandatarii săi, putea să-și modifice acțiunea, în acest caz apelantii susțin că împărțeala fiind o cale excepțională dela dreptul comun, nu poate fi discutată decât între acei cari au deopotrivă drepturi la succesiune, și cum intervenienta, care pretinde un drept de uzufruct, nu are o sentință care să-i confirme acest drept, dânsa nu poate figura în proces, rămânând ca pe cale principală să-și stabilească pretențiunea sa.

Considerând că nici un text de lege nu se opune, ci, din contră, e de principiu, că orice moștenitor poate deodată să ceară dela justiție atât recunoașterea dreptului său de moștenitoare, cât și atribuirea în realitate a dreptului său prin împărțeala succesiunii între moștenitori și, în consecință, Maria Rădulescu a avut dreptul să ceară recunoașterea ambelor acestor drepturi.

IV. În ipoteza când s'ar decide că împărțeala făcută de tribunal e bună, atunci să fie obligată uzufructuara să dea cauțiune și în acelaș timp să se treacă în loturi suma de 6000 lei, dota intervenientei, de oarece intervenienții au dat-o la o parte din suma aflată în depozit la frații Ascher Eskenasy, fără să fi fost autorizată de tribunal.

Considerând că, la cererea apelantei de a fi obligată

Maria Rădulescu să dea cauțiune pentru conservarea a-verei căzută în lotul său, intimata a cerut Curței ca a-verea din acest lot, compusă din numerar și efecte publice, că se consemneze la Casa de depuneri și consemnațiuni pe numele Angelei Mețulescu și minoarei Florica Rădulescu, ca nude proprietare, și pe numele său, ca uzufructuară, în care scop, cu sumele aflate în numerar, se vor cumpără efecte publice, așa că averea va fi asigurată, de oarece instrăinarea de către intimata Maria Rădulescu și, în consecință, cererea apelantei rămâne satisfăcută, iar în privința faptului că experții au dat la o parte din avere suma de 6000 lei, dota intimatei Maria Rădulescu, figurând în partagiul acesta și ca moștenitoare și ca creditoare a moștenirii cu suma de 6000 lei, a fost în dreptul său să ceară a i se lichidă și dreptul său de creditoare, de oarece tocmai așa dispune legea, ca, cu ocazia împărțelei moștenirilor, fiecare dintre moștenitori să aibă dreptul a cere să li se lichideze toate drepturile de moștenitori, de creditori și de debitori, și raportul experților a fost aprobat de tribunal.

V. În ce privește pe soțul Dr. A. Mețulescu, care nu are vocațiune la moștenire, rău a fost obligat a răspunde trusoul de 8000 lei către intervenienta, raportul la masa succesorală urmând a se face pentru această sumă, numai de Angela Mețulescu, ca moștenitoare.

Considerând că acest punct e intemeiat și urmează ca Dr. Mețulescu să fie scutit de obligația ce-i impune prin sentința apelată să răspundă intimatei.

VI. Comparația făcută de experți asupra imobilelor de împărțit e nedreaptă. În adevăr, terenurile sunt apropiate și la aceeaș poziție, urmând să aibă aceeaș valoare, însă experții au valorat pe cel din str. Buzești No. 2 cu 124 lei și 21 bani m. p., iar pe cel din str. Justiției No. 32 cu 29 lei și 58 bani m. p., cu toate că acest din urmă imobil are o altă fațadă în str. Buzești, pe care se poate clădi alte case, cari să aducă un venit ca și casele din str. Justiției, pe când imobilul din str. Buzești No. 2, deși e între două strade, dar e supus retragerii. Pe lângă toate acestea, casele din str. Buzești No. 2 sunt vechi, clădite de 21 ani, pe când cele din str. Justiției sunt clădite numai de 6 ani.

Cu privire la veniturile imobilelor, experții arată că imobilul din str. Buzești No. 2 are un venit de 11070 lei, însă acest venit e mărit cu contractele de închiriere puse de câte două ori și cu chiria unor butoaie, pe când venitul net actual al imobilului din str. Justiției e de 9000 lei anual.

Considerând că experții, în actul lor de expertiză, arătând bazele estimației cari întru nimic nu se văd a fi greșite și fiind oameni competenți în materie, actul lor de expertiză inspiră Curții toată încrederea, prin urmare întru nimic nu poate fi modificat.

VII. Suma de 2000 lei, incasați dela farmacia Brus, și lei 50 dela Elena Musceleanu, ca chirie pe semestrul Octombrie 1907, rău s'a trecut întreagă ca activ la masa moștenirii, fiindcă nu se puteau trece la activ decât sumele convenite dela Octombrie 1907 până la 7 Decembrie 1907, data încetării din viață a lui N. Rădulescu.

Considerând, că aceste sume fiind convenite moștenirii

pe semestrul pe care a încetat din viață N. Rădulescu erau dobândite ca activ al moștenirii, și moștenitorii nu aveau dreptul decât la venitul acestor sume, așa că experții bine le-a trecut la activul moștenirii.

VIII. In activul succesiunii nu s'a trecut creanța de 400 lei, menționată în inventar la No. 18, cartea de judecată No. 438 din 1896, dela I. Popescu; creanțele din registru trecut în inventar la No. 46, în care se presupune că intră și creanța dela No. 350 și creanța de 1200 lei, trecută la No. 62 în inventar.

Considerând că, toate aceste sume au fost constatate de experți ca datorite de persoane cu totul insolubile, și în consecință, ca fără nici o valoare, și apelanții cu nimic n'au dovedit că aceste acte ar fi având vre o valoare reală spre a fi trecute la activul moștenirii.

IX. Experții au trecut ca activ în lotul No. 3 o vie care nici nu există, căci a fost luată de proprietarul fondului.

Considerând că existența viei s'a constatat atât de toate părțile cât și din inventarul averii precum și din actul experților, că această vie căzând în lotul Mariei Rădulescu, ea ca uzufructuară ar fi păgubașe în cazul când n'ar eăista via fiindcă n'ar avea să încaseze niciun venit, iar în cazul când ar exista, ea ar aparține tuturilor, urmând a se împărți la încetarea uzufructului.

X. Bonurile au fost trecute după cursul pieței, iar nu după valoarea lor nominală.

Considerând că, bine au făcut experții de au trecut bonurile pe valoarea după cursul pieței deoarece aceasta era valoarea lor reală în momentul facerii împărțeii.

XI. In activul succesiunii s'a trecut ca fond și venitul ce soțul D-l Mețulescu a primit ca uzufructuar.

Considerând că din momentul morții lui N. Rădulescu apelanții nu mai aveau a primi venitul sumei ce li se constituise dotă, deoarece au raportat dota și au venit la împărțeala întregei moșteniri, așa că a trebuit să fie raportat și venitul dotei, cuvenindu-li-se dela încetarea din viață a lui N. Rădulescu venitul averii căzută lor în partaj și prin urmare suma primită de Dr. Mețulescu la dota care se raportase trebuia să fie raportat de asemenea la masa succesiei.

XII. Că, loturile n'au fost compuse fiecare din avere mobilă și imobilă, și prin urmare nu sunt făcute în condițiile art. 736 și 741 c. civ., așa încât actul de expertiză trebuie refăcut de alți experți prin o valoare justă.

Considerând că în speță, bine au procedat experții de au trecut în lotul No. 3 numai avere mobilă, deoarece celelalte două loturi fiind compuse fiecare din câte un imobil, nici nu s'ar fi putut compune mai bine loturile decât așa cum au fost compuse fiindcă ar fi fost mai desavantajos dacă una din case ar fi fost atribuită la doi moștenitori.

Considerând că în ce privește cheltuelile de judecată cerute de părți, Curtea apreciind găsește că părțile au

făcut cheltuelile de judecată deopotrivă în proces, le compensează.

Pentru aceste motive, de acord cu concluziunile d-lui procuror, în majoritate, admite în parte apelul.

Semnați: C. Văllimărescu, I. Sinescu, M. Măinescu.

Opiniune

Subsemnatul difer de majoritate numai în privința următoarelor motive;

Având în vedere că masa de împărțit a averii rămasă pe urma unui defunct se compune de tribunal, cu care ocazie se pot naște diferite contestații între moștenitori, cari se rezolvă de instanța de judecată și după ce această masă e fixată definitiv, se procedează la compunerea loturilor de către experți dacă aceasta e necesar;

Considerând că experții numiți de tribunal pentru a forma loturile, nu au altă cădere decât să expertizeze averea care urmează a se împărți și să formeze loturile dacă averea se poate comod împărți în natură, ei nu au să judece contestațiile cari există între comoștenitori, nici să lichideze drepturile lor fiindcă nu sunt arbitrii cu cădere a tranșă astfel de diferende cari rămân în competența instanței de judecată;

Considerând că, în fapt, se constată că tribunalul a admis în principiu acțiunea pentru eșire din indivizie făcută de d-na Angela Mețulescu precum și cererea de intervenție făcută de mama sa d-na Maria Rădulescu, numind experți cari să expertizeze averea rămasă pe urma lui N. Rădulescu, formând și loturile, dacă se va putea împărți comod în natură;

Considerând că, de vreme ce tribunalul nu a indicat experților că mai înainte de a forma loturile să deducă din averea de împărțit suma de 6000 lei, dota ce se pretinde a se fi datorând d-nei Maria Rădulescu, această sumă fără drept a fost scăzută de experți din averea de împărțit, ei neavând nici-o cădere de a o face;

Considerând că, cu atât mai mult nu se poate face această scădere a messei de împărțit, cu cât tribunalul prin sentința de împărțeală nu prevede nimic asupra ei dacă trebuie luată de d-na Maria Rădulescu, dela casa Acher Eskenasy în achitarea dotei sale;

Considerând că, fiind stabilit că părțile nu au pus concluzii și tribunalul nu a dispus nimic asupra acestei sume, experții fără motiv au dedus-o din masa de succesie și sunt de părere ca această sumă de 6000 lei scăzută de experți din suma de 120.000 lei aflați în depozit la frații Acher Eskenasy, să se împartă între cele 3 loturi atribuindu-se la fiecare lot câte 2000 lei.

Semnat, At. Radian.

Observație.— Chestiunea de a se ști dacă dreptul ce legea conferă văduvei săracă în averea soțului ei defunct este un drept de moștenire sau un drept de creanță, nu mai suferă, credem, nici-o îndoială. Soluția adoptată de Curtea de Craiova, prin decizia ce publicăm mai sus, în

sensul că dreptul conferit văduvei sărace de art. 184 c. civ., este un drept de moștenire, a fost consacrată de Curtea de casație prin mai multe decizii. A se vedea cea mai recentă în *Dreptul* No. 15 din 1909, precum și adnotațiile d-lui profesor D. Alexandresco ce însoțesc atât această decizie cât și sentința tribunalului Neamțu din *Dreptul* No. 50 din 1908.

S. R.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TECUCI

Audiența dela 19 Octombrie 1910

Președința d-lui V. Giurgea, președinte

Frații Cialicoff cu Banca «Tecuciul»

VÂNZARE.— CONDIȚIA DE EXISTENȚĂ A VÂNZĂREI.— TRANSFERAREA PROPRIETĂȚII.— CLAUZA PLĂȚII INTEGRALE A RATELOR.

Condiția esențială de existență a vânzării este consimțământul asupra obiectului și prețului.

2° Transferarea proprietății dela vânzător la cumpărător fiind numai efectul natural al acordului voințelor părților contractante, aceleași voințe pot afecta transferarea cu modalități.

3° Clauza ca transferarea proprietății să fie condiționată de achitarea integrală a ratelor de plată, e valabilă numai să fie expres exprimată sau să rezulte neîndoios din termenii contractului.

Tribunalul,

Asupra contestațiunii făcută de frații Cialicoff, prin petiția înregistrată la No. 15729 din 1910, contra procesului-verbal de urmărire, dressat de portărelul tribunalului Tecuci, No. 270 din 21 Septembrie 1910, după cererea Băncii «Tecuciul», ca creditoare, în executarea contractului de vânzare autentificat de tribunalul Tecuci sub No. 774 din 1909, și investit cu formula executorie No. 138 din 1910.

Având în vedere motivul contestațiunii, care este că în averea sechestrată de banca creditoare, este și o locomobilă de treerat No. 1645 și o batoză de treerat No. 1158, din fabrica Nicolsofa (Budapesta), asupra cărora vânzătorul și-ar fi rezervat proprietatea până la achitarea integrală a ratelor de plată, precum și că și-a conservat privilegiul prevăzut de art. 1730 c. civ. și 783 c. com.

Considerând că condiția esențială pentru existența vânzării este consimțământul asupra obiectului și prețului ei, iar transmiterea proprietății dela vânzător la cumpărător nu este un element esențial al existenței vânzării, ci numai un efect natural al acordului voințelor părților contractante în vânzarea modernă, spre deosebire de vânzarea la Romani, unde vânzătorul eră obligat numai *vacuum possessionem tradere*, adică eră obligat să remită cumpărătorului numai *vacuum possessionem tradere*, a-l asigura să nu fie deposedat printr'un interdict, a-l garanta, cu alte cuvinte, în posesoriu, iar nu a-i transfera proprietatea, a-l garanta a nu fi evins în petitoriu, și că, pentru a transfera proprietatea, trebuia să intervină, pe lângă actul juridic care să o justifice, fie man-

cipațiunea pentru lucrurile mancipii, fie tradițiunea pentru lucrurile nec mancipii;

Că transferarea proprietății dela vânzător la cumpărător fiind efectul natural al acordului voințelor părților contractante, tot ele pot să deroage afectând transferarea proprietății de modalități, ca condițiunea suspensivă sau resolutorie ori termenul extinctiv, și în asemenea cazuri, vânzarea deși este perfectă din momentul ce părțile au convenit asupra obiectului și prețului, însă translațiunea proprietății va fi condițională și supusă efectelor acelor modalități;

Că, deci și clauza pe care un vânzător ar pune-o în contractul de vânzare, cum-că proprietatea obiectului vândut să nu treacă la cumpărător decât după achitarea integrală a tuturor ratelor de plată, va fi valabilă în drept cu singura condițiune că o asemenea clauză, fiind o derogare dela efectul natural al vânzării care e transferarea imediată a proprietății din momentul înțelegerii asupra lucrului și prețului, va trebui să fie expres prevăzută în contract sau să rezulte neîndoios din termenii lui;

Având în vedere că, în speță, se găsește prevăzut art. 2 din contractul dintre Frații Cialicoff și S. Ascher, care sună: «Prețul vânzării locomobilei și batozei este a 15.500 lei pe cari îi voi plăti în modul următor: lei 2.500 cu accept scadența 15 Oct. 1909, 4.500 la 15 Oct. 1910, 4.500 la 15 Oct. 1911 și 4000 la 15 Oct. 1912»;

Având în vedere însă că, din acest articol nu rezultă neîndoios că părțile au înțeles a suspenda transferarea proprietății până la achitarea integrală a tuturor ratelor, ci au înțeles numai a face, spre înlesnirea cumpărătorului plăți parțiale valabile fiind consimțite de creditor (art. 1101 cod. civ.) lucru ce rezultă din art. 3 al acestui contract, care spune că neplata la termen a oricărei din rate atrage exigibilitatea datoriei totale, iar nu rezoluția proprietății în sensul ca vânzătorul să rămână proprietar definitiv pe obiectele vândute; că vânzătorul și-a rezervat numai privilegiul prevăzut de art. 1730 c. civ. și 783 cod. com.;

Că, dacă clauzele sunt obscure sau îndoioase, art. 1312 c. civ. spune că ele se interpretă contra vânzătorului, deoarece el este obligat să arate curat îndatoririle ce înțelege a lua asupra-și.

Că, deci contestatorul Frații Cialicoff nemai fiind proprietar pe obiectele vândute a căror proprietate le-a transcris din momentul vânzării cumpărătorului S. Ascher, urmează că nu poate să ceară a fi scoase de sub urmărirea executată pe drept de Banca creditoare, «Tecuciul», în virtutea gajului general ce are asupra debitorului său S. Ascher conform art. 1718 cod. civ.

Că deci motivul contestației nefiind fondat urmează a fi respins.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Magistrat-stagiatar Nicolae Iliescu, tribunalul respinge contestația.

Judecător-unic, V. Giurgea.